

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Martinem Kopou v právní věci

žalobce: **Y. H.**
státní příslušnost: Ukrajina
...
zastoupen Organizací pro pomoc uprchlíkům, z.s.
Poděbradská 173/5, 190 00 Praha 9

proti
žalovanému: **Ministerstvo vnitra**
Nad Štolou 936/3, 170 34 Praha

v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 23. 12. 2024, č. j. OAM-1465/ZA-ZA15-D07-2024,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 23. 12. 2024, č. j. OAM-1465/ZA-ZA15-D07-2024, *se ruší a věc se vrací* žalovanému k dalšímu řízení
- II. Žalobci *se nepřiznává* náhrada nákladů řízení.
- III. Žalovaný *nemá právo* na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Žalobce podal v Česku žádost o mezinárodní ochranu. Žalovaný ji ale posoudil jako nepřipustnou a řízení o ní zastavil. Má o ní totiž v rámci dublinského systému rozhodnout Polsko. Žalovaný se nicméně dopustil několika pochybení. Neposoudil řádně, zda žalobce – který je po úrazu páteře na vozíku a necítí spodní část těla – je osobou závislou na pomoci jeho bratra ve smyslu čl. 16 nařízení Dublin III. Nedostatečná byla i jeho úvaha, zda

v případě žalobce nepřevzít příslušnost podle čl. 17 nařízení Dublin III. A neposlední řadě nezjistil náležitě skutkový stav, pokud šlo o otázku, zda by přemístění žalobce nemohlo vést ke špatnému zacházení se žalobcem ve smyslu čl. 4 Listiny základních práv EU.

II. Rozhodnutí žalovaného a související skutkové okolnosti

2. Žalobce podal dne 29. 10. 2024 žádost o mezinárodní ochranu v Česku. Při poskytnutí údajů k žádosti uvedl, že sem z Ukrajiny přicestoval přes Slovensko 24. 2. 2022, tj. v den ruské invaze na Ukrajinu. Od té doby byl v Praze. Dříve si obstaral polské vízum. Předtím do Česka jezdil jednou za rok – maximálně na tři měsíce, jak to umožňoval bezvízový styk – na návštěvu za bratrem a brigádně pracovat. Uvedl také, že 1. 9. 2024 měl úraz. Byl na brigádě a spadl z lešení. Je po operaci páteře. Skončil na invalidním vozíku. Na Ukrajině nikoho nemá, jen má bratra v X. O mezinárodní ochranu žádá kvůli svému zdravotnímu stavu.
3. Při pohovoru dne 1. 11. 2024 žalobce blíže popisoval svůj zdravotní stav. Dokáže pouze slézt z postele na vozík, přesunout se na záchod apod. Byl v nemocnici a má za sebou operaci. Nevěděl, jestli se jeho zdravotní stav zlepší. Doktoři mu řekli, že bude trvat nejméně půl roku až rok, než dojde k případnému zlepšení. Další zdravotnické zákroky se neplánovaly, na kontrolu měl jít až v prosinci 2024 na ortopedii. Užívá třikrát denně léky na bolest. Také na žaludek. U mnoha léků neví, na co je užívá, má to napsané na papíru, co má kdy užívat.
4. Žalobce poté vysvětloval, že si vyřídil polské vízum, protože válka už měla začít, a proto si chtěl pojistit, že se dostane do Evropy. Měl původně v plánu v Polsku pobývat, ale situace se změnila. Proto se rozhodl odjet za bratrem do X. Bydlel u něj, má rodinu a ženu. Po úraze šel ovšem rovnou do zařízení žalovaného. V Polsku žalobce nikdy nebyl a po polském vízu neměl žádné jiné oprávnění. Ani si nezkoušel svůj pobyt nějak upravit. Doufal, že válka nebude dlouho trvat a vrátí se domů. Zdravotní pojištění neměl. Do Česka přijel jen kvůli bratrovi, který pracuje na stavbách jako zedník. Ohledně jeho prognózy mu lékaři nic konkrétního do budoucna neřekli. Takové zranění podle nich potřebuje hodně času.
5. Na dotaz, jestli jsou tu důvody, proč by se nemohl vrátit do Polska a pokračovat ve své žádosti tam, žalobce uvedl, že jeho bratr žije tu a má tu trvalý pobyt. Je tu od roku 2008. Žalobce se ptal, kdo se o něj v Polsku bude starat? Bratr mu nabízí ubytování, bude o něj pečovat a finančně ho zabezpečovat. Žalobce dodával, že kdyby byl zdravý, tak by mohl odjet na Ukrajinu.
6. Žalobce poté dostal otázku, do jaké míry je soběstačný. Odpověděl, že se sám nají, osprchuje a dojde si na záchod. To je asi vše. Pobyt v přijímacím středisku zatím zvládá, do jídelny do kopce mu někdo pomůže, vytlačí ho nahoru. Žalobce poté popisoval ubytování u bratra. Jde o větší byt 4+kk. Není tam výtah. Jde o panelový dům s balkónem. Dodával, že z rodiny má jen bratra a nedokáže si představit, co by v Polsku dělal sám. Byl si ovšem vědom, že tu pobývá bez oprávnění a povolení k práci.
7. Žalobce poté žalovanému předložil propouštěcí zprávu ze Spinální jednotky při Klinice rehabilitace a tělovýchovného lékařství 2. LF UK a FN Motol, která se týká hospitalizace žalobce ve dnech 23. 9. 2024 až 29. 10. 2024. Tato zpráva popisuje úraz žalobce a jeho následky, zejména tedy paraplegii dolních končetin (anestézie od 12. hrudního obratle). Mimo jiné se ve zprávě uvádí, že se žalobce po prášku vyspí. Defekaci ovšem nemá pod volní kontrolou. V rámci lůžka je omezeně soběstačný, na boky se nepřetočí. Žalobce propustili do domácího ošetřování v celkově dobrém stavu.

8. Žalobce poté do spisu založil nájemní smlouvu, kterou uzavřel v roce 2022 jeho bratr, její prodloužení do 30. 11. 2024 i žádost členky příslušného bytového družstva o souhlas s podnájemem pro žalobce, jeho bratra a tři další ženy. Ve spise je následně žádost žalobce ze dne 3. 11. 2024 o odchod z příjímacího střediska do soukromí na adresu pronajatého bytu. Nenásleduje hned ovšem přímá reakce žalovaného na tuto žádost.
9. Dne 6. 11. 2024 žalobce požádal o přesunutí místa konání úkonu podání žádosti o povolení opuštění pobytového střediska nad dobu 10 dnů přímo u žalovaného v Praze. Odůvodnil to svým zdravotním stavem a obtížemi souvisejícími s cestováním do Zastávky u Brna.
10. Ve spise je dále záznam z pobytové kontroly, která proběhla na adrese pronajatého bytu dne 13. 11. 2024. Plyne z něj, že se na uvedené adrese nachází vícepodlažní panelový dům. Domovní zvonek je označen jménem majitele bytu. Poštovní schránka uvnitř domu je označena jménem majitele byt, bratra žalobce, samotného žalobce a jedné další ženy. Prověřovaný byt se nachází ve druhém patře vpravo od schodiště a má číslo X. V době kontroly byla v bytě žena, která po kontrole předložených dokladů uvedla, že v bytě 3+1 bydlí ona společně s bratrem žalobce a žalobcem. Žalobce má pro sebe jeden prostě vybavený pokoj, kde má postel, stolek se židlemi, skříň a postel. Nemá tam žádné speciální vybavení. Co se týče jeho zdravotního stavu, tak paní K. uvedla, že žalobce měl mít těžký úraz v práci, po kterém skončil v nemocnici a nemůže se hýbat. Podle jejích posledních informací ho dne 12. 11. 2024 převezli z nemocnice Motol do rehabilitačního ústavu v Kladruzech, kde se bude podrobovat rehabilitaci. Jak dlouho tam bude, nelze vzhledem k jeho vážnému zdravotnímu stavu odhadnout.
11. Spis obsahuje i protokol o výpovědi bratra žalobce před žalovaným ze dne 18. 11. 2024. Bratr žalobce vypověděl, že u něj žalobce bydlel od začátku války na Ukrajině. V době výpovědi byl v rehabilitačním centru v Kladruzech, kde měl být následující přibližně tři měsíce. Proto v dané době v bytě nepobýval. Žalovaný se bratra žalobce ptal, jak se žalobce ocitl v rehabilitačním zařízení, protože v průběhu pohovoru se žalobcem se to ještě neplánovalo. Bratr žalobce odpověděl, že se žalobce necítil dobře, tak cestovali do nemocnice v Motole za jeho lékařem a ten jej odeslal do Kladrub. Nejprve byl od 4. 11. 2024 v nemocnici a asi od 12. 11. 2024 byl v Kladruzech v rehabilitačním centru.
12. Bratr žalobce poté popisoval pronajatý byt (i dům, ve kterém byt je) s ohledem na pobyt osoby se zdravotním postižením. Je to běžný byt. Není nijak uzpůsobený. Na toaletu žalobci musí jeho bratr pomoci. Střídá se s manželkou, ráno a večer mu pomáhají. Pokoj má žalobce sám pro sebe. V podnájmu jsou další tři ženy. V bytě je v současnosti šest lidí. Bratr žalobce s manželkou, bratr, a tři podnájemnice. Jsou tam čtyři pokoje. Jeden pokoj má bratr žalobce s manželkou, jeden žalobce pro sebe. V dalším pokoji je jedna žena a v posledním pokoji jsou pak zbylé dvě ženy. Žalovaný se ptal, jak na soužití pohlíží další spolubydlíci. Bratr žalobce vypověděl, že starší žena je ochotná mu i trochu pomoci. V bytě pořád někdo je. Kdyby něco se dělo, může pomoci. Ona je vzdálená příbuzná. Dvě mladší ženy jsou jen v podnájmu, jsou pořád v práci. Ty se staví k situaci normálně.
13. Bratr žalobce dodal, že žalobci zajišťuje vše, od stravy až po pomoc s mobilitou. Pomáhá mu i finančně. Bratr žalobce nemá řidičský průkaz, měl ho ale žalobce. Pokud jde o rodinné příslušníky na Ukrajině, tak bratr žalobce zmínil, že matka a otec jeho a žalobce zemřeli. Bratr žalobce má manželku v České republice. Žalobce je rozvedený. Jiné příbuzné na Ukrajině nemají. Žalobce před vycestováním do Česka pobýval v domě po rodičích na Ukrajině ve městě X v Zakarpatská oblasti. Dům je v současnosti prázdný. Žalobce podle

svého bratra nemá možnost pokračovat v léčbě na Ukrajině. Nikdo tam v současnosti není a je tam mnoho invalidů. Bratr žalobce poté popsal zranění žalobce. Vysvětloval také, proč se nepokoušeli získat pro žalobce pobytové oprávnění. Nemysleli si, že bude válka na dlouho. Žalobce nechtěl žádné dávky. Potom už propásl správnou dobu a bylo by to složitější. Mysleli, že válka skončí zanedlouho. Bratr žalobce si nebyl vědom, že tu žalobce pobývá neoprávněně. Jen věděl, že žalobce má polské vízum.

14. Bratr žalobce poté popisoval, že je v práci přibližně od 7:00 hodin do 18:00 hodin. Manželka pracuje od rána do 14:00 hodin. Následně od 17:00 je v opět práci na večer. Dělá úklidové práce. Žalobce je podle svého bratra ve stavu, že se o něj musí někdo starat. Bratr žalobce už v Česku žije 16 let. Má zde práci.
15. Ve spise je poté odpověď polského Úřadu pro cizince („polský úřad“) žalovanému ze dne 29. 11. 2024. Plyne z ní, že žalobce v Polsku nepožádal o mezinárodní ochranu či povolení k pobytu. Doba platnosti jeho víza byla prodloužena v souladu s polskou vnitrostátní právní úpravu, ale platí pouze na území Polska. Vzhledem k platnosti jeho víza by byl jeho převoz z České republiky do Polska zákonný. Žalobce tudíž nemusí žádat v Polsku o mezinárodní ochranu, aby si svůj pobyt legalizoval. Pokud o mezinárodní ochranu žádat nebude, ubytování mu poskytne nějaká nevládní nezisková organizace. K tomu bohužel polský úřad nedokázal poskytnout žádné podrobnosti, jelikož to přesahuje jeho působnost.
16. Pokud ovšem žalobce bude chtít pobývat v jednom z pobytových středisek polského úřadu, pak bude muset požádat o mezinárodní ochranu na hranicích okamžitě po svém převozu. Následně se bude muset nahlásit v Příjímacím středisku Biła Podlaska, aby se nahlásil jako osoba oprávněná k příjmu sociální pomoci a zdravotní péče poskytované polským úřadem. Převoz z hranic do výše uvedeného střediska bude realizovat s největší pravděpodobností polská pohraniční stráž.
17. Ve středisku v obci Biła Podlaska jsou tři budovy, které jsou částečně přístupné osobám s postižením. Každá z těchto budov disponuje rampami pro osoby s postižením. Na chodbách nejsou žádné architektonické překážky. Budova, v níž jsou cizinci ubytováni, disponuje u obou vchodů rampami pro osoby s postižením. Všechny pokoje v přízemí mají dveře dostatečně široké na to, aby jimi mohl projet invalidní vozík. Nachází se tam dvě společenské místnosti, infekční oddělení a oddělená koupelna pro osoby s postižením. V karanténní části budovy jsou tři oddělené jednotky s koupelnami přizpůsobenými potřebám osob s postižením. Ve středisku se nachází pět nemocničních lůžek, invalidní vozíky, francouzské hole, chodítko a auto s plošinou pro převoz osob s postižením. Žalobce bude mít ubytování v části střediska, která je uzpůsobena potřebám pro osoby na invalidním vozíku. Jakmile se v příjímacím středisku nahlásí a projde zdravotními prohlídkami, přemístí ho do pobytového střediska, které je rovněž přizpůsobeno potřebám osob s postižením. Střediska částečně přístupná osobám na invalidním vozíku se nachází v obcích Linin, Kolonia Horbów a Łuków. Polský úřad pro cizince bohužel nemohl dodat dokument či odkaz na webové stránky, které by výše uvedené informace obsahovaly.
18. Rehabilitační ústav v Kladrubech dne 20. 11. 2024 potvrdil žalovanému, že je tam žalobce od 12. 11. 2024 v hospitalizaci na spinální jednotce.
19. Pro účely svého rozhodnutí si žalovaný opatřil zprávu ze dne 21. 11. 2024 nazvanou *Polsko. Informace OAMP: Azylový systém. Řízení o mezinárodní ochraně, azylová legislativa, zranitelné*

osoby, dublinský systém, azylová střediska, přijímací podmínky, zajišťování a dublinské statistiky („Informace OAMP“).

20. Dne 13. 12. 2024 žalovaný zareagoval na žádost žalobce ze dne 6. 11. 2024. Uvedl, že požadovaná změna, kterou žalovaný označil jako změnu místa hlášeného pobytu, není možná. Místem hlášeného pobytu zůstává Přijímací a pobytové středisko Zastávka. Podle § 77 odst. 4 zákona o azylu žalovaný zamítne žádost o změnu místa hlášeného pobytu, jestliže zjistí skutečnost odůvodňující pochybnosti o dosažitelnosti žadatele o udělení mezinárodní ochrany pro účely řízení ve věci mezinárodní ochrany nebo řízení o předání do příslušného státu mezinárodní ochrany v novém místě hlášeného pobytu nebo zjistí, že předložené listiny obsahují nepravdivou skutečnost. Se žalobcem se vedlo řízení o předání do Polska, což znamenalo naplnění podmínek § 77 odst. 4 zákona o azylu.
21. Žalobce poté dne 17. 12. 2024 požádal o jeho ponechání v České republice jako závislé osoby podle čl. 16 odst. 1 nařízení Dublin III. Odcitoval znění tohoto ustanovení a zopakoval, že trpí paraplegií dolních končetin po úrazu páteře a pohybuje se pouze na invalidním vozíku. V záležitostech každodenního života je plně odkázán na pomoc další osoby. Konkrétně o něj každý den pečuje jeho bratr, který v České republice pobývá na základě povolení k trvalému pobytu. Bratr žalobce je schopen se o něj postarat, což je žalovanému známo i z průběhu řízení, jelikož s ním bratr pravidelně dojíždí do Zastávky u Brna, kde žalobci asistuje. Také namítl, že sice v roce 2022 získal polské vízum, ale příslušnost členského státu k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu zaniká uplynutím šesti měsíců od skončení platnosti víza, na jehož základě mohl žadatel vstoupit na území druhého členského státu (čl. 12 odst. 4 nařízení Dublin III). Přesto by žalobce rád vyjádřil své písemné přání o ponechání v České republice podle čl. 16 odst. 1 nařízení Dublin III, aby k jeho řízení o žádosti o mezinárodní ochranu byla nadále příslušná Česká republika.
22. Rozhodnutím ze dne 23. 12. 2024, č. j. OAM-1465/ZA-ZA15-D07-2024 („rozhodnutí žalovaného“), žalovaný shledal žádost žalobce za nepřipustnou a řízení o ní zastavil s tím, že příslušnost k jejímu posouzení má Polsko.
23. S odkazem na Informaci OAMP žalovaný popsal průběh azylového řízení v Polsku. Plyne z ní, že se pohovor provádí s přihlédnutím na zdravotní stav žadatele. Žadatelé o mezinárodní ochranu mají nárok na ubytování v jednom z osmi přijímacích středisek v průběhu řízení i po určitou dobu po jeho skončení. Informace OAMP výslovně uvádí, že se v případech návratu do Polské republiky podle nařízení Dublin III podává žádost o mezinárodní ochranu či žádost o znovuzahájení řízení o mezinárodní ochraně.
24. V rozhodnutí se žalovaný zabýval i tím, zda v Polsku existují systémové nedostatky ve smyslu čl. 3 odst. 2 nařízení Dublin III. Dospěl k závěru, že tomu tak není. Poukázal na to, že orgány EU, Evropský soud pro lidská práva, ani Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky nevydaly žádné rozhodnutí nebo stanovisko, které by deklarovalo systémové nedostatky v Polsku, jak tomu bylo v minulosti například v případě Řecka. Podle přesvědčení žalovaného by tam žalobci nehrozilo nelidské nebo ponižující zacházení.
25. Žalovaný poté zopakoval obsah vyjádření polského úřadu pro cizince ze dne 29. 11. 2024 (viz body 15 až 17 výše). Podle Informace OAMP mají žadatelé o mezinárodní ochranu pobývající na území Polské republiky právo na lékařskou péči ve stejném rozsahu jako polští občané se zdravotním pojištěním. I v případě snížení či odebrání finanční a hmotné pomoci. Lékařská péče se zpravidla zajišťuje přímo v přijímacích střediscích, včetně psychologické

péče. Polská republika má také mechanismus určování zranitelnosti osob. K němu dochází již na úrovni pohraniční stráže při přijímání žádosti a ze strany polského úřadu při zpracování žádosti. Ze správní praxe nadále vyplývá, že před vykonáním přemístění do odpovědného členského státu se navzájem dotčené úřady jednotlivých členských států informují o aktuálních zdravotních omezeních žadatelů včetně druhu užívaných léčiv. Podle dostupných informací bude zdravotní péče žalobci v Polsku přístupná. Před realizací přemístění obdrží odpovědné orgány potřebné informace o zdravotním stavu žalobce. Před stanovením termínu přemístění se zohlední jeho aktuální zdravotní stav.

26. Žalovaný uvedl, že žalobce po svém propuštění z lékařského zařízení samostatně pobýval v Příjímacím středisku Zastávka. Podle protokolu o pohovoru ze dne 1. 11. 2024 neměl s pobytem vážnější obtíže. V současné době pobývá samostatně v rehabilitačním zařízení, kam nastoupil takřka ihned po ukončení pobytu v příjímacím středisku. Podle přesvědčení žalovaného se nejedná o osobu plně závislou na pomoci svého bratra a není nezbytné v jeho případě použít čl. 16 odst. 1 nařízení Dublin III. V žádosti doložené správnímu orgánu dne 17. 12. 2024 se uvádí, že o žalobce pečuje každý den bratr. Doposud však žalobce setrval v naprosté většině v odborných zařízeních. Zde získává postupně i návyky soběstačnosti. V Polsku bude moci pobývat ve vhodném zařízení i pokračovat v započaté léčbě. Byt, ve kterém setrává bratr žalobce, nikterak upraven pro pobyt osoby s handicapem není. S vykonáním potřeby na toaletě musí pomoci bratr. V domě se nenachází výtah. V bytě setrává dalších pět osob.
27. Žalobce je dospělou osobou. V Česku nepobývají žádné osoby vymezené v čl. 2 písm. g) nařízení Dublin III. Jiné, než zdravotní důvody proti pobytu v Polsku neuvádí. Disponuje tam navíc stále platným vízem a na jeho základě tam může pobývat. O dalším prodloužení oprávnění rozhodne polský zákonodárce podle aktuální situace válečného konfliktu.
28. Žalobce nevyjádřil žádné výhrady proti řízení o udělení mezinárodní ochrany v Polsku. V průběhu řízení bude moci čerpat další přijímací pomoc, jejíž součástí je ubytování v jednom z bezpečných ubytovacích zařízení určeném pro žadatele o mezinárodní ochranu. Žalovaný dále upozornil, že žalobce pobýval v Česku bez oprávnění a svoji pobytovou situaci v průběhu svého pobytu aktivně neřešil. Podle svých slov ani zdravotní pojištění neměl. K výkonu zaměstnání tu oprávněn nebyl. Této situace si byl vědom. Žalovaný proto nepoužil čl. 17 nařízení Dublin III.

III. Žaloba

29. Žalobce trpí ochrnutím dolních končetin po vážném úrazu ze září 2024. Pohybuje se pouze na invalidním vozíku. V Česku žije jeho bratr, který tu má povolení k trvalému pobytu. Poskytuje žalobci každodenní péči i ubytování. Je jeho jediným rodinným příslušníkem. Žalovaný věděl o nutnosti péče o žalobce z pohovoru se žalobcem, ze svědecké výpovědi jeho bratra i z průběhu řízení o žádosti. Bratr žalobce mu totiž po celou dobu řízení pravidelně asistuje při provádění právních a administrativních úkonů. Pomáhá mu i se samotnou cestou do Zastávky u Brna, kterou oba z Prahy musí absolvovat každých 14 dní.
30. Žalobce upozorňuje na některé faktické rozpory v napadeném rozhodnutí, zejména nesprávně uvedené datum pohovoru a chybný údaj o žalobcově cestovním dokladu. Jeho hlavní výtkou je však absence posouzení jeho zranitelnosti jako osoby závislé na pomoci jiné osoby ve smyslu čl. 16 odst. 1 nařízení Dublin III. Žalobce podle svého názoru splňuje podmínky tohoto ustanovení. Je osobou s vážným zdravotním postižením (paraplegikou s

potřebou invalidního vozíku), závislou na pomoci svého sourozence, který oprávněně pobývá na území České republiky. Jak žalobce, tak jeho bratr vyjádřili písemně své přání o použití čl. 16 a obě podání osobně doručili správnímu orgánu dne 17. 12. 2024. Zmocněný zástupce žalobce toto písemné vyjádření doručil opětovně dne 18. 12. 2024 datovou schránkou. Žalovaný se však v napadeném rozhodnutí možnou aplikací čl. 16 odst. 1 ani těmito podáními vůbec nezabýval.

31. Pokud jde o čl. 17 odst. 1 nařízení Dublin III, tak ten podle judikatury neznamena právo státu k libovůli, nýbrž jeho povinnost hledat a nacházet racionální řešení přiměřená konkrétním okolnostem. Žalobce též odkazuje na odůvodnění nařízení Dublin III., které zdůrazňuje respektování rodinného života a možnost odchýlit se od kritérií příslušnosti zejména z humanitárních důvodů a z důvodu solidarity. Žalovaný nic z toho ovšem nevzal v potaz.
32. Další námitky žalobce směřují proti posouzení situace zranitelných žadatelů o azyl v Polsku. Žalovaný vyhodnotil neexistenci systémových nedostatků v polském azylovém systému na základě Informace OAMP. Informace o podmínkách pro osoby se zdravotním postižením jsou v ní však nedostatečné. Žalovaný opakovaně zmiňuje pouze „částečnou přístupnost“ polských pobytových středisek pro osoby s postižením, aniž by tento pojem blíže vysvětlil. Příjímací středisko Biała Podlaska i další tři pobytová střediska v obcích Linin, Kolonia Horbów a Łuków jsou přitom podle žalovaného pouze „částečně přístupná“ osobám na invalidním vozíku. Naproti tomu v České republice žalobce žije u svého bratra, který mu spolu s manželkou pomáhá s každodenními úkony. Ačkoliv byt bratra není speciálně upraven pro osoby na invalidním vozíku a nachází se v budově bez výtahu, žalobce zde má zdarma každodenní pomoc blízké osoby, která by mu v Polsku chyběla.
33. Žalobce se obává, že by ho nucený přesun do Polska – kde nemá žádné rodinné zázemí, zajištěné bydlení a nehovoří tamějším jazykem – mohl vystavit riziku hmotné nouze a zhoršení jeho zdravotního stavu. Žalobce je v Česku v intenzivní péči lékařů a denně užívá léky na tlumení bolesti. Odkazuje poté na zprávy mezinárodních organizací, které upozorňují na nedostatky v poskytování zdravotní a psychologické péče žadatelům o azyl v Polsku, problémy s dostupností zdravotnických zařízení a omezenou připravenost center na ubytování osob se zdravotním postižením.
34. Na podporu svých argumentů žalobce cituje rozsudek Soudního dvora, podle něhož přemístění žadatele o azyl s vážným fyzickým onemocněním může představovat nelidské a ponižující zacházení, pokud by s sebou neslo riziko značného zhoršení jeho zdravotního stavu. Odvolává se i na judikaturu Ústavního soudu, která zdůrazňuje potřebu přijetí dodatečných vhodných opatření u osob se závažným zdravotním stavem, a zdůrazňuje povinnost správních soudů při přezkumu dublinského rozhodnutí zvažovat systematické nedostatky v cílovém státě.
35. Žalobce se dále věnuje otázce pobytové situace žalobce v Polsku. Podle polského práva se víza vydaná občanům Ukrajiny, jejichž platnost skončila po 24. 2. 2022, automaticky prodlužují. Žalobce však nikdy v Polsku nepobýval a o prodloužení víza nežádal. Odkazuje na analogii s rozsudkem Nejvyššího správního soudu, který se týká držitelů kanadských víz. Soud v něm zdůraznil, že samotné přiznání víza neznamena, že osoba přestává žít v zemi, v níž aktuálně pobývá, a že existuje významný rozdíl mezi získáním pobytového oprávnění a jeho využitím.

36. Žalobce se obává, že by se mu v případě transferu do Polska nedostalo odpovídající zdravotní péče. Má obavy o bezbariérový pohyb v zařízeních a z nezohlednění své zranitelnosti. Zároveň by nemohl být se svým bratrem, který je pro něj jedinou blízkou osobou a na jehož péči je závislý.

IV. Vyjádření žalovaného

37. Žalovaný podle svého názoru řádně a vyčerpávajícím způsobem vysvětlil, proč je k posouzení žádosti příslušné Polsko a proč nepoužije čl. 17 nařízení Dublin III. K otázce systémových nedostatků v polském azylovém systému žalovaný konstatuje, že žalobce tuto skutečnost v průběhu správního řízení nenamítal. Přesto se jí žalovaný zabýval a shledal, že k systémovým nedostatkům v Polsku nedochází.

V. Jednání před soudem

38. Dne 26. 3. 2025 se u soudu konalo jednání. Obě strany shrnuly svá stanoviska k věci. Soud se mj. dotazoval žalující strany, jak má přesně rozumět jejím námitkám v závěru žaloby, které se týkají polského víza. A zejména, zda tím žalobce zpochybňuje příslušnost Polska, resp. platnost žalobcova polského víza. Zástupkyně žalobce výslovně odpověděla, že takto dotčené námitky chápat nelze.
39. Soud poté přistoupil k dokazování. Nejprve provedl lékařské zprávy, které k důkazu navrhl žalobce. Jako první provedl k důkazu závěrečnou zprávu z Kliniky anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny FN Brno z 5. 9. 2024. Ta popisuje úraz žalobce a operační zákrok, který žalobce podstoupil 1. 9. 2024. Plyne z ní ochrnutí dolních končetin od třísel dolů. Dále žalobce navrhl k důkazu příjmovou zprávu ze Spinální jednotky Kliniky rehabilitace a tělovýchovného lékařství FN v Motole ze dne 23. 9. 2024. Podle ní žalobce bere prášky na spaní, chuť jídlo má v normě, vylučování nemá pod volní kontrolou a co se týče soběstačnosti, tak v rámci lůžka je omezeně soběstačný. Pokud jde o mobilitu, tak se na boky nepřetočí.
40. Jako poslední lékařskou zprávu soud provedl k důkazu zprávu z FN Motol (opět ze Spinální jednotky) ze dne 3. 10. 2024, podle které tam byl žalobce v dané době hospitalizovaný kvůli následkům úrazového poranění páteře. Přetrvává neurologický deficit v podobě paraplegie. Žalobce absolvuje dlouhodobou rehabilitační ústavní péči s cílem navýšení soběstačnosti a prevence sekundárních poranění. Výhledově lze očekávat minimální změny v neurologickém stavu a tím pádem dlouhodobé pokračování pracovní neschopnosti.
41. Podle zástupkyně žalobce je z lékařských zpráv jasné, co žalobce tvrdí v žalobě, že je závislou osobou na pomoci jiné osoby. Zástupce žalovaného k lékařským zprávám žádný komentář neměl.
42. Na návrh žalobce provedl k důkazu části zprávy AIDA o polském azylovém systému z července 2024 (<https://bit.ly/42PrkX8>). Z originální angličtiny ji celou přeložil za pomoci nástroje *eTranslation*, s čímž účastníci řízení při jednání výslovně souhlasili a nevznegli proti tomu žádné námitky (soud založil do spisu i výpis překladů z účtu *eTranslation*). Ze zprávy AIDA plyne, že:

„psychologická pomoc v přijímacích střediscích je (...) omezena na základní konzultace. Někteří žadatelé o azyl považují psychology pracující ve středisku za nedostatečně neutrální, protože jsou (nepřímo) zaměstnání Úřadem pro cizince. (...) Dostupná psychologická pomoc je považována za intervenci, nikoli za běžnou terapii. Psychologů připravených pracovat se

zranitelnými a traumatizovanými žadateli o azyl je nedostatek. Navíc není dostatek specializovaných nevládních organizací, které by poskytovaly psychologické konzultace a léčbu žadatelům o azyl.“

43. Pokud jde o lékařskou péči, tak zpráva AIDA uvádí, že:

„[l]lékařskou péči zajišťuje soukromý dodavatel Petra Medica, s nímž Úřad pro cizince podepsal dohodu o koordinaci lékařské péče o žadatele o azyl. Úřad pro cizince kontroluje uplatňování této dohody. Nová dohoda byla podepsána 31. 7. 2023, a to navzdory dlouhodobé kritice služeb poskytovaných uvedeným dodavatelem. Zejména kvalita lékařské pomoci poskytované na základě této dohody vyvolala širokou kritiku, zejména se zhoršil přístup ke specializované lékařské péči a některým žadatelům o azyl je odmítán přístup k nákladnějším zákrokům. Někdy se žadatelům o azyl dostalo řádné lékařské péče až po intervencích nevládních organizací a měsících boje o přístup k ní. Několik případů odmítnutí lékařského ošetření, čerpajících z výročních zpráv SIP, bylo popsáno v předchozích zprávách AIDA. Výše uvedené problémy byly zaznamenány i v roce 2023. (...) Dalším problémem je skutečnost, že některé kliniky a nemocnice poskytující lékařskou pomoc žadatelům o azyl se nacházejí daleko od přijímacích středisek, takže žadatelé o azyl nemůže být poskytnuta pomoc v nejbližším zdravotnickém zařízení, s výjimkou naléhavých případů.“

44. Dále soud ze zprávy AIDA zjistil, že:

„[ú]řad pro cizince prohlašuje, že zajišťuje dopravu na lékařská vyšetření a rehabilitační služby a v případě potřeby i specializované vybavení. Přesto Komisař pro lidská práva konstatoval, že připravenost centra na ubytování osob se zdravotním postižením je omezená.“

Uvádí se v ní také, že:

„[p]odle nevládních organizací žadatelé o azyl obecně hodnotí podmínky v centrech jako spíše špatné. Například podle záznamu nadace EMIC z roku 2023 jeden z afghánských občanů uvedl: „Poprvé jsme jeli do Biała Podlaska. Pak nás převezli do střediska v Bezwole v Luhlińském vojvodství. Tam jsme strávili dva měsíce. Toto středisko bylo uprostřed lesa. Všude bylo daleko. Nebyly tam žádné obchody, žádné školy. Jedna z mých sester musela chodit do školy, ale v okolí pro ni nebylo žádné zařízení. Skupina byla v tomto ohledu lepší, ale podmínky byly celkově stále těžké. Největším problémem byly štěnice. Zaměstnanci se je snažili zahnat, ale stále se vracely. Postřiky a zdravotnické prostředky nezabíraly. To bylo to nejhorší. Ani životní podmínky nebyly dobré. Dostali jsme dva pokoje pro šest lidí. Byl tam lékař, byla tam i zdravotní sestra. Jídlo? Nebylo moc dobré.““

45. V neposlední řadě zpráva AIDA uvádí, že:

„V březnu 2021 vydal zmocněnec pro lidská práva (ombudsman) v rámci národního preventivního mechanismu zprávu, která podrobně popisuje případy nevhodného zadržování zranitelných navrátilců z Dublinu v předchozích letech. Podle zprávy k problémům došlo v důsledku četných procesních nedostatků při převozu rodiny do Polska německou policií, jakož i v důsledku absence vhodných operačních algoritmů, které měly být zavedeny za účelem rychlé identifikace obětí mučení a násilí, jakož i osob, jejichž duševní a fyzický stav vylučuje jejich umístění do detence. Problém identifikace zranitelných osob a detenčního zajištění zranitelných osob se netýká pouze dublinských navrátilců.“

46. Zástupkyně žalobce ke zprávě AIDA uvedla, že z ní opět jednoznačně plyne, že v Polsku nelze žalobci poskytnout péči, kterou potřebuje. A bojí se, že i s ohledem na vzdálenost center od lékařských středisek tam může docházet ke špatnému zacházení. Zástupce žalovaného ani k těmto důkazům žádné vyjádření neměl.

47. Soud poté ještě k důkazu provedl část z vyjádření nevládních organizací k azylové zprávě Agentury EU pro azyl za rok 2023 (<https://bit.ly/3YNhio8>). V ní se o lékařské pomoci pro žadatele o mezinárodní ochranu v Polsku píše:

„Lékařská pomoc těmto lidem však není v Polsku poskytována v rámci obecného systému veřejné zdravotní péče, ale na základě dohody se státem, ve Varšavě ji poskytuje síť soukromých klinik Petra Medica. Organizace specializující se na podporu žadatelů o azyl v Polsku se s nízkou úrovní těchto služeb potýkají již několik let. Kromě kvality lékařské pomoci jsou kliniky umístěny v odlehlých částech města, které jsou obtížně dostupné, zejména pokud člověk žije v centru v Dębaku a neumí polsky. V Petra Medica jsou navíc migrantům jen zřídkakdy poskytováni tlumočníci – jejich účast je přece nutná k udělení informovaného souhlasu s lékařským zákrokem. Proto v mnoha případech osoby, kterým je poskytována pomoc, doprovázejí dobrovolníci nevládní organizace, kteří daný jazyk ovládají.“

48. Zástupkyně žalobce k tomu již nic nedodala. Zástupce žalovaného uvedl, že za žadatele o mezinárodní ochranu platí zdravotní pojištění stát a po jeho skončení si ho musí platit sám.
49. Další důkazní návrhy účastníci řízení neměli. Soud proto dokazování ukončil a žádné další neprováděl. Po závěrečných návrzích soud odročil jednání za účelem vyhlášení rozsudku na 28. 3. 2025, kdy rozsudek vyhlásil.

VI. Posouzení věci

50. Žaloba je důvodná.

51. Soud nejprve úvodem předesílá, že měl jisté pochybnosti o příslušnosti Polska pro posouzení žalobcovy žádosti. Ve své žádosti o použití čl. 16 nařízení Dublin III totiž uvedl, že sice v roce 2022 získal polské vízum, ale příslušnost členského státu k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu zaniká uplynutím šesti měsíců od skončení platnosti víza, na jehož základě mohl žadatel vstoupit na území druhého členského státu (čl. 12 odst. 4 nařízení Dublin III). Soud tedy původně žalobcovy námitky týkající se „pobytové situace“ v Polsku a analogie s judikaturou ke kanadským vízům chápal v tomto kontextu tak, že zpochybňuje platnost polského víza a příslušnost Polska podle čl. 12 odst. 2 nařízení Dublin III.
52. Při jednání se soud proto původně chystal tomuto tématu věnovat a zvažoval i podání předběžné otázky k Soudnímu dvoru, která by se právě týkala problematiky toho, zda za okolností žalobcova případu – žalobce v Polsku nikdy nebyl, vízum nevyužil a Polsko mu prodlužovalo vízum proti, resp. nezávisle na jeho vůli – je vůbec namístě použít čl. 12 odst. 2 nařízení Dublin III a zda je opravdu žalobcovo vízum v jeho smyslu platné.
53. Nicméně žalující strana poté při jednání na opakovaný dotaz soudu uvedla, že příslušnost Polska nepochybně a že Polsko je podle ní příslušné (jen se pak měly použít čl. 16, čl. 17 či čl. 3 odst. 2 nařízení Dublin III). Proto se soud v rozporu s jasnou vůlí žalující strany této otázky dál nevěnoval a vyšel z toho, že o určení příslušnosti Polska podle čl. 12 odst. 2 nařízení Dublin III nakonec není mezi účastníky řízení sporu.

Žalovaný řádně nezdůvodnil, proč nepoužil čl. 16 odst. 1 nařízení Dublin III, a nezjistil za tímto účelem dostatečně skutkový stav

54. První skupina námitek žalobce se týká toho, že žalovaný měl použít čl. 16 nařízení Dublin III. Podle tohoto ustanovení platí:

„Pokud je žadatel z důvodu svého těhotenství či nedávného narození dítěte, vážné nemoci, vážného postižení nebo vysokého věku závislý na pomoci svého dítěte, sourozence nebo rodiče

oprávněně pobývajícího na území některého členského státu, nebo pokud je toto dítě, tento sourozenec nebo rodič žadatele závislý na pomoci žadatele, *členský stát obvykle ponechá spolu nebo sloučí žadatele s tímto dítětem, sourozencem nebo rodičem za předpokladu, že tyto rodinné vazby již dříve existovaly v zemi původu*, toto dítě, sourozenec nebo rodič nebo žadatel jsou schopni se o závislou osobu postarat a dotyčné osoby vyjádřily své přání písemně.“ (zvýraznil soud).

55. Lze doplnit i odkaz na bod 16 odůvodnění nařízení Dublin III, podle kterého:

„Za účelem zajištění úplného dodržování zásady zachování celistvosti rodiny a zásady respektování nejlepšího zájmu dítěte by se mělo stát závazným kritériem pro určení příslušnosti existence vztahu závislosti mezi žadatelem a jeho dítětem, sourozencem nebo rodičem z důvodu těhotenství nebo mateřství žadatele, jeho zdravotního stavu nebo vysokého věku.“

56. Pokud jde o výklad tohoto ustanovení, Soudní dvůr se mu doposud věnoval jen v jednom rozsudku ze dne 16. 2. 2023 ve věci C-745/21, *L. G.*, kde uvedl (bod 40), že:

„ze znění čl. 16 odst. 1 nařízení Dublin III (...) jasně vyplývá, že se toto ustanovení použije pouze v případě vztahu závislosti, který zahrnuje žadatele o mezinárodní ochranu, ať již proto, že je závislý na osobách uvedených v tomto ustanovení, nebo naopak, že tyto osoby jsou závislé na tomto žadateli.“

57. Žalobce požádal o použití čl. 16 odst. 1 nařízení Dublin III a jeho ponechání v České republice s jeho bratrem. Připomenul své zdravotní postižení a zdůraznil, že v záležitostech každodenního života je plně odkázán na pomoc další osoby. Takovou osobou pro něj je jeho bratr, který o žalobce každý den pečuje a je schopen se o něj postarat. Pomáhal mu i při dojíždění na pracoviště žalovaného v Zastávce u Brna (blíže viz bod 21 výše).

58. Žalovaný se čl. 16 odst. 1 nařízení Dublin III věnoval v jediném odstavci svého rozhodnutí. V něm uvedl, že žalobce po svém propuštění z lékařského zařízení samostatně pobýval v přijímacím středisku a v pohovoru zmínil, že neměl s pobytem vážnější obtíže. V době rozhodnutí žalovaného pobýval samostatně v rehabilitačním zařízení, kam nastoupil takřka ihned po ukončení pobytu v přijímacím středisku. Podle přesvědčení žalovaného se proto nejedná o osobu plně závislou na pomoci svého bratra a není nezbytné v jeho případě aplikovat čl. 16 odst. 1 nařízení Dublin III. Žalobce sice uvedl, že o něj pečuje každý den bratr. Doposud však setrval v naprosté většině v odborných zařízeních. Získává postupně i návyky soběstačnosti. V Polsku bude moci pobývat ve vhodném zařízení a pokračovat v léčbě. Byt v Praze není upravený pro pobyt osoby s handicapem, není tam výtah a bydlí v něm pět osob (blíže viz bod 26 výše).

59. Podle krajského soudu však žalovaný na otázku použití čl. 16 odst. 1 nařízení Dublin III nahlíží velmi zjednodušeně. Nezohlednil několik důležitých okolností. V první řadě přistupuje k uvedenému ustanovení tak, jako by vyžadovalo *plnou* závislost žadatele na pomoci jiné osoby. Nic takového ovšem z čl. 16 odst. 1 nařízení Dublin III ne plyne. Hovoří jen o jakékoliv *závislosti na pomoci* jiné osoby. Žalovaný přitom svůj závěr o neponechání žalobce v Česku na základě čl. 16 odst. 1 nařízení Dublin III založil na tom, že podle jeho přesvědčení žalobce není osobou *plně* závislou na pomoci svého bratra.

60. Nabízí se tu jistá paralela s tím, jak se právo na závislost osoby na pomoci jiné osoby dívá například v oblasti příspěvků na péči podle § 8 odst. 2 zákona o sociálních službách. Ten zná čtyři stupně závislosti: lehkou, středně těžkou, těžkou a úplnou. Pro všechny je společná nutnost každodenní pomoci, dohledu nebo péče jiné fyzické osoby. A žalovaný k posouzení

žalobcovy žádosti přistoupil, jako by žalobce byl na svém bratrovi závislý v tom nejvyšším úplném stupni. Jak již soud ovšem zmínil, tak přísný požadavek nelze z nařízení Dublin III dovozovat.

61. Je třeba dodat, že čl. 16 odst. 3 nařízení Dublin III dává sice Evropské komisi pravomoc přijímat akty v přenesené pravomoci v souladu s článkem 45, pokud jde o prvky, na jejichž základě se posoudí právě vztah závislosti; kritéria, na jejichž základě se stanoví, zda existují prokázané rodinné vazby; kritéria, na jejichž základě se posoudí schopnost dotčené osoby postarat se o závislou osobu; a o prvky, jež je třeba zohlednit za účelem posouzení dlouhodobé neschopnosti vycestovat. Tento akt Evropské komise měla vydat do pěti let od účinnosti nařízení Dublin III (tj. do 19. 7. 2018). Ale nestalo se tak.
62. Je proto otázkou, jak přesně pojem *závislosti na pomoci jiné osoby* vykládat. Podle krajského soudu sice nemusí jít o plnou závislost, ale současně musí být závislost natolik závažná, že žadatel není schopen se o sebe postarat bez pomoci druhé osoby. Žadatel musí potřebovat každodenní péči, dohled nebo pomoc při základních životních úkonech. Musí jít o skutečnou potřebu péče či podpory, kterou by žadatel bez pomoci druhé osoby nevládl. Každopádně nezbude, než takto chápaný vztah závislosti posuzovat případ od případu a na základě konkrétních doložených okolností. Žalovaný tedy bude muset v dalším řízení upustit ze svého přísného standardu úplné závislosti a zkoumat, jestli žalobce je závislý na pomoci svého bratra ve výše popsaném smyslu.
63. V té souvislosti ovšem bude třeba ještě třeba vyjít z pečlivěji zjištěného skutkového stavu. Žalovaný totiž uvedl, že po propuštění z lékařského zařízení žalobce pobýval samostatně v příjímacím středisku. A v době rozhodnutí žalovaného pobýval samostatně v rehabilitačním zařízení, kam nastoupil hned po ukončení pobytu v příjímacím středisku. Podle žalovaného tedy doposud setrval v naprosté většině v odborných zařízeních, kde získává postupně návyky soběstačnosti. Soudu ale po pravdě není jasné, kde přesně a jak dlouho v relevantní době pobýval, resp. zda opravdu – jak se asi žalovaný snaží říci – vůbec nepobýval se svým bratrem v bytě v Praze.
64. Ze správního spisu a provedeného dokazování totiž plyne, že od 1. 9. 2024 do 5. 9. 2024 byl žalobce po svém úrazu hospitalizován ve FN Brno. Dne 9. 9. 2025 ho přeložili na ortopedickou kliniku Nemocnice na Bulovce v Praze, kde dále probíhala hospitalizace. Poté byl žalobce od 23. 9. 2024 do 29. 10. 2024 hospitalizován ve FN Motol. Ještě 29. 10. 2024 podal žádost o mezinárodní ochranu a byl tedy od té doby v příjímacím středisku. Ve spise je pak žádost žalobce ze dne 3. 11. 2024 o odchod z příjímacího střediska, soud v něm však nenašel reakci žalovaného na tuto žádost. Dne 6. 11. 2024 žalobce požádal o přesunutí místa konání úkonu podání žádosti o povolení opuštění pobytového střediska nad dobu 10 dnů přímo u žalovaného v Praze. Odůvodnil to svým zdravotním stavem a obtížemi souvisejícími s cestováním do Zastávky u Brna. Až z výpovědi bratra žalobce vyplynulo, že žalobce byl od 4. 11. 2024 opět v FN Motol a pak ho 12. 11. 2024 převezli do rehabilitačního centra v Kladruších, které jeho hospitalizaci žalovanému potvrdilo. Tam byl podle všeho i v době vydání rozhodnutí žalovaného, protože tam podle výpovědi bratra žalobce měl být přibližně tři měsíce.
65. Skutkové shrnutí žalovaného (viz bod 58 výše) je tedy opět hodně zjednodušující. Není jasné či jednoznačně, kde přesně byl např. od 5. 9. 2024 do 9. 9. 2025 (a zda nebyl tehdy u bratra), zda opravdu byl od 9. 9. až do 23. 9. 2024 v Nemocnici na Bulovce, nebo jestli podle všeho tedy 3. 11. 2024 opustil příjímací středisko, aby se o den později vrátil do FN Motol (a zda

také tehdy nebyl u bratra). V žádosti o použití čl. 16 odst. 1 nařízení Dublin III i v žalobě pak žalobce uvádí, že ho bratr žalobce opakovaně (každých 14 dní) vozil z Prahy do Zastávky, což adresně žalovaný nezpochybnil. Podle soudu proto není postavené na jisto, kdy a jak dlouho žalobce pobýval po úrazu u svého bratra.

66. A co je pak podle soudu stěžejní, i pokud byl v přijímacím středisku nebo nemocničních zařízeních, pak je s ohledem na jeho zdravotní stav zřejmé, že mu i tam někdo musel poskytovat pomoc, na které byl závislý. Z lékařských zpráv (např. propouštěcí zprávy z FN Motol) plyne, že nemá pod volní kontrolou defekaci a v rámci lůžka je omezeně soběstačný. Žalovaný nic bližšího k pomoci, kterou žalobce potřebuje, ať už je vlastně kdekoli, nezjišťoval. Jen vyšel z toho, že pobyt v přijímacím středisku žalobce podle svých slov zvládal (ač žalobce mj. zmínil, že potřebuje pomoci vytlačit do kopce do jídelny). A protože pak byl v nemocničních zařízeních, tak musí být soběstačný. Nezamýšlel se však nad tím, jakou má reálně podobu pomoc, kterou mu zajišťuje tamější personál, nebo zda i právě tam bratr žalobce není k dispozici, aby žalobci pomohl.
67. Tato skutková zjištění o reálné pomoci, kterou žalobce potřebuje, mohla hrát roli i při výhledu do budoucna a hodnocení, zda by případně tato pomoc byla k dispozici i v polských zařízeních (k tomu ještě viz část o čl. 3 odst. 2 nařízení Dublin III níže). A také k tomu stěžejnímu hodnocení – zda by s ohledem na podobu pomoci, kterou žalobce potřebuje, byl mimo přijímací středisko či nemocnici ve výše popsáném smyslu závislý na pomoci svého bratra.
68. Bratr žalobce přitom poměrně konkrétně popisoval, jaké jsou v tomto směru jeho možnosti (viz hlavně body 12 až 14 výše). Zmiňoval, že byt sice není uzpůsobený pro osoby se zdravotním postižením, ale že s manželkou žalobci ráno a večer pomáhají a musí mu mj. pomoci na toaletu. V bytě vždy někdo je a jedna další starší spolubydlící je ochotná k pomoci. Bratr žalobce dodával, že žalobci zajišťuje stravu a pomáhá mu s mobilitou. Zmiňoval i časový rozsah, kdy je s manželkou v práci, a zdůrazňoval, že žalobce ve stavu, že se o něj musí o něj někdo starat. Sám žalobce na dotaz o své soběstačnosti vypověděl, že se sám nají, osprchuje a dojde si na záchod. To je asi vše. Také vyzdvihoval, že z rodiny má jen bratra a nedokáže si představit, co by v Polsku dělal sám.
69. Žalovaný se přitom s těmito tvrzeními dostatečně nevypořádal, pokud jen povšechně konstatoval, že žalobce po propuštění z lékařského zařízení pobýval samostatně v přijímacím středisku a pak v rehabilitačním zařízení, tedy že doposud setrval v naprosté většině v odborných zařízeních, kde získává postupně návyky soběstačnosti. A neopřel tyto své závěry o dostatečně konkrétní skutková zjištění. Pokud by takový přístup žalovaného obstál, znamenalo by to určité „vyprázdnění“ čl. 16 odst. 1 nařízení Dublin III, protože by se v případě osob se zdravotním postižením, které bývají v relevantní době pro rozhodování o žádosti hospitalizovány, nedalo prakticky použít. I v tom se projevuje celkově chybný přístup žalovaného k tomuto ustanovení.
70. Rozhodnutí žalovaného je tedy v části týkající se použití čl. 16 odst. 1 nařízení Dublin III nejprve rozporné s tímto ustanovením, pokud žalovaný vyžadoval, aby žalobce byl na svém bratrovi *plně* závislý. A nestojí na dostatečně zjištěném skutkovém stavu, pokud jde o otázku závislosti žalobce na pomoci jiné osoby a konkrétně jeho bratra. Tyto vady proto bude muset žalovaný v novém řízení napravit.

Žalovaný řádně neodůvodnil, proč nepoužil čl. 17 odst. 1 nařízení Dublin III

71. Podle čl. 17 odst. 1 nařízení Dublin III se může každý členský stát rozhodnout posoudit žádost o mezinárodní ochranu, kterou podal státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti, i když podle kritérií stanovených tímto nařízením není příslušný. Jedná se o diskreční pravomoc členského státu. Je na něm, aby určil, za jakých okolností si přeje využít možnost danou čl. 17 odst. 1 nařízení Dublin III. Úkolem soudu je v těchto případech přezkoumat, zda žalovaný při práci s čl. 17 nařízení Dublin III nepřekročil meze svého uvážení či zda toto uvážení nezneužil (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 9. 2015, č. j. 8 As 133/2014-51, č. 3314/2015 Sb. NSS, bod 23 a judikaturu tam citovanou).
72. Soud tak posuzuje, zda správní rozhodnutí není svévolné, zda nevybočilo z mezí a hledisek stanovených zákonem, zda je v souladu s pravidly logického usuzování a zda premisy takového úsudku žalovaný zjistil řádným procesním postupem (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 1. 2004, č. j. 5 Azs 47/2003-48, ze dne 11. 3. 2004, č. j. 2 Azs 8/2004-55, nebo usnesení ze dne 24. 3. 2014, č. j. 8 Azs 16/2013-56, bod 8). Soudu přitom nepřisluší, aby nahrazoval správní uvážení žalovaného svým vlastním uvážením.
73. K aplikaci čl. 17 odst. 1 nařízení Dublin III dále z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že pokud z okolností případu plyne, že je hodný zvláštního zřetele, je namístě úvahu o aplikaci čl. 17 odst. 1 nařízení Dublin III výslovně učinit (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 1. 2017, č. j. 2 Azs 222/2016-24). V citovaném rozsudku Nejvyšší správní soud konstatoval, že případy hodné zvláštního zřetele nelze žádným vyčerpávajícím způsobem obecně popsat. Přesto však mezi ně patří dvě významnější skupiny, které lze typově charakterizovat. V první řadě jde o (1) *případy, ve kterých má žadatel o mezinárodní ochranu zvláštní vztah k Česku, resp. Česko má zvláštní zájem na jeho ochraně* (např. za prokázané služby státu či pro jiný specifický vztah k němu). Další skupinou jsou (2) *případy, ve kterých by aplikace určené příslušnosti jiného členského státu mohla mít nežádoucí důsledky jiné než takové, s nimiž samotné nařízení Dublin III typově počítá a pro něž stanovuje konkrétní specifická pravidla*.
74. Typové situace, ve kterých přichází v úvahu aplikace diskrečního ustanovení, lze vyčíst také z bodu 17 odůvodnění nařízení Dublin III, podle kterého:
- „Kterýkoli členský stát by měl mít možnost odchýlit se od kritérií příslušnosti, zejména z humanitárních důvodů a z důvodu solidarity, aby bylo možné sloučit dohromady rodinné příslušníky nebo příbuzné nebo jiné členy rodiny a posoudit žádost o mezinárodní ochranu, která byla podána tomuto nebo jinému členskému státu, i když pro toto posouzení není příslušný podle závazných kritérií stanovených tímto nařízením.“
75. Žalobce namítá, že podle judikatury čl. 17 odst. 1 nařízení Dublin III neznamená právo státu k libovůli, nýbrž jeho povinnost hledat a nacházet racionální řešení přiměřená konkrétním okolnostem. Žalobce též odkazuje na právě citovaný bod odůvodnění nařízení Dublin III, které zdůrazňuje respektování rodinného života a možnost odchýlit se od kritérií příslušnosti zejména z humanitárních důvodů a z důvodu solidarity. Žalovaný nic z toho ovšem nevzal v potaz.
76. Je otázkou, co vše se z odůvodnění rozhodnutí žalovaného týká čl. 17. Žalovaný to ve svém rozhodnutí, kterému chybí nějaká detailnější struktura, úplně zřetelně neuvádí. Ale jeho závěr, že nenašel důvody pro aplikaci tohoto ustanovení, následuje po třech odstavcích, ve kterých žalovaný píše, že v Česku nepobývají žádné osoby podle čl. 2 písm. g) nařízení Dublin III, a že jiné, než zdravotní důvody proti pobytu v Polské republice žalobce neuvádí.

Žalovaný připomíná, že v Polsku disponuje žalobce stále platným vízem. Dodal pak, že žalobce neměl výhrady proti polskému azylovému řízení, že tam bude moci čerpat příjmací pomoc včetně ubytování, že tu žalobce pobýval bez oprávnění a svoji pobytovou situaci v průběhu svého pobytu aktivně neřešil. Neměl ani komerční zdravotní pojištění či oprávnění k výkonu zaměstnání, čehož si byl vědom.

77. Podle soudu však žalovaný opět dal zcela bokem to hlavní – zranitelnost žalobce a jeho zdravotní stav. Jinými slovy soud v rozhodnutí žalovaného nevidí přímou reakci otázku, proč není namíste převzít příslušnost v případě paraplegika na vozíčku, který necítí dolní polovinu těla, a má tu bratra, který se o něj může postarat? Slovy bodu 17 odůvodnění nařízení Dublin III soud neví, proč přesně tento případ žalobce není případem, ve kterém se použití čl. 17 nabízí z humanitárních důvodů a z důvodu solidarity, aby bylo možné sloučit příbuzné. V rozsudku ze dne 5. 1. 2017, č. j. 2 Azs 222/2016-24, Nejvyšší správní soud opravdu uvedl, jak žalobce namítá, že:

„[čl.] 17. odst. 1 nařízení [Dublin III] (právo atrahovat si posuzování žádosti o mezinárodní ochranu nepřislušným členským státem) neznámá právo tohoto státu k libovůli, nýbrž jeho povinnost hledat a nacházet racionální řešení přiměřená konkrétním okolnostem.“

A žalobce si podle soudu zaslouží přímou reakci žalovaného, proč jeho zdravotní stav i rodinná situace není takového rázu, aby ho vedla k použití čl. 17 nařízení Dublin III.

78. Žalovaný tedy sice určitou úvahu o použití čl. 17 nařízení Dublin III provedl. Ta ale nevzala v potaz to, na čem se celý tento případ láme – zdravotní postižení žalobce. Odůvodnění v rozhodnutí žalovaného, které pomíjí zdravotní stav žalobce, by se vlastně dalo paušálně použít i v jiném případě zdravého jedince. V té souvislosti nelze opomíjet ani závazky plynoucí z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Pokud se žalovaný v úvaze o použití čl. 17 nařízení Dublin III vůbec adresně nevypořádal s tím, zda jeho použití neodůvodňuje zdravotní postižení žalobce a dal tuto okolnost úplně stranou, pak lze hovořit o diskriminaci žalobce v rozporu s čl. 5 této úmluvy. A také důvodu, proč je rozhodnutí žalovaného v této části svévolné.
79. Soud tím vším samozřejmě neříká, že žalovaný má v této věci povinnost čl. 17 nařízení Dublin III použít. To s ohledem na výše zmíněné principy jeho použití ani říci nemůže. Úvaha žalovaného o jeho nepoužití však nemohla obstát. V dalším řízení proto již žalovaný bude muset při této úvaze adresně vzít v potaz zdravotní stav žalobce a odpovědět na výše uvedenou otázku – proč v případě žalobce coby paraplegika na vozíčku, který necítí dolní polovinu těla a má tu bratra, který se o něj může postarat, je/není namíste z humanitárních důvodů a z důvodu solidarity, aby bylo možné sloučit příbuzné, převzít příslušnost k posouzení jeho žádosti na základě čl. 17 nařízení Dublin III.

Žalovaný nezjistil dostatečně skutkový stav, pokud jde o systémové nedostatky polského azylového systému a tamějších příjmacích podmínek pro zdravotně postižené

80. Podle čl. 3 odst. 2 pododstavce druhého a třetího nařízení Dublin III platí:

„Není-li možné přemístit žadatele do členského státu, který byl primárně určen jako příslušný, protože existují závažné důvody se domnívat, že dochází k systematickým nedostatkům, pokud jde o azylové řízení a o podmínky přijetí žadatelů v daném členském státě, které s sebou nesou riziko nelidského či ponižujícího zacházení ve smyslu článku 4 Listiny základních práv Evropské unie, členský stát, který vede řízení o určení příslušného členského státu, pokračuje

v posuzování kritérií stanovených v kapitole III, aby zjistil, jestli nemůže být určen jako příslušný jiný členský stát.

Pokud podle tohoto odstavce nelze provést přemístění do žádného členského státu určeného na základě kritérií stanovených v kapitole III ani do prvního členského státu, v němž byla žádost podána, členský stát, který vede řízení o určení příslušného členského státu, se stává příslušným členským státem.“

81. K relevantnímu výkladu tohoto ustanovení lze odkázat na rozsudek Soudního dvora ze dne 16. 2. 2017 ve věci C-578/16 PPU, C. K., na nějž odkazoval i žalobce. Podle něj opravdu i při neexistenci závažných důvodů se domnívat, že dochází k systematickým nedostatkům v členském státě příslušném pro posouzení žádosti o azyl, lze přemístění žadatele o azyl v rámci nařízení Dublin III provést pouze za podmínek, které *vylučují*, že toto přemístění s sebou ponese skutečné a prokázané riziko, že dotyčná osoba bude čelit nelidskému či ponižujícímu zacházení ve smyslu tohoto článku. Současně z něj plyne, že orgánům členského státu, který má provést přemístění, a případně jeho soudům, aby *vyloučily* jakoukoliv závažnou pochybnost týkající se dopadu přemístění na zdravotní stav dotyčné osoby a přijaly nezbytná opatření proto, aby k jejímu přemístění došlo za podmínek, které umožňují vhodným a dostatečným způsobem ochránit zdravotní stav této osoby.
82. Jinými slovy je nutné, aby bylo jistojisté, že žadatel nebude v zemi, kam má být přemístěn, čelit špatnému zacházení podle čl. 4 Listiny základních práv EU. To odpovídá i absolutní (neomezitelné) povaze tohoto práva.
83. Žalovaný jen velmi povšechně dovodil z Informace OAMP, že polský azylový systém netrpí systémovými nedostatky ve smyslu čl. 3 odst. 2 pododstavce druhého nařízení Dublin III (viz bod 24 výše). Z tohoto podkladu také žalovaný zjistil, že žadatelé o mezinárodní ochranu pobývající na území Polské republiky mají právo na lékařskou péči ve stejném rozsahu jako polští občané se zdravotním pojištěním. I v případě snížení či odebrání finanční a hmotné pomoci. Lékařská péče je zpravidla zajišťována přímo v přijímacích střediscích, včetně psychologické péče. Polská republika má také mechanismus určování zranitelnosti osob. Ze správní praxe také plyne, že před vykonáním přemístění se navzájem dotčené úřady jednotlivých členských států informují o aktuálních zdravotních omezeních žadatelů včetně druhu užívaných léčiv. To vše by se stalo i v případě žalobce, kterému by byla přístupná zdravotní péče.
84. Z informací, které měl z přípisu polského úřadu ze dne 29. 11. 2024, pak plyne, že žalobce mohl v Polsku pobývat legálně na základě víza a pokud by nepožádal o mezinárodní ochranu, tak by mu ubytování poskytla nějaká nezisková organizace. Bližší podrobnosti – včetně otázky dostupnosti lékařské péče – ale polský úřad neměl.
85. V polských přijímacích centrech by žalobce dostal ubytování i sociální a zdravotní péče, jen pokud by se nahlásil Přijímacím středisku Biała Podlaska po podání žádosti o mezinárodní ochranu na hranicích. V daném středisku jsou tři budovy, které jsou podle polského úřadu *částečně přístupné* pro osoby se zdravotním postižením – byť jsou tam rampy pro osoby s postižením a v budově nejsou architektonické překážky, např. v podobě úzkých dveří, lidem s postižením jsou uzpůsobené i koupelny, jsou tam nemocniční lůžka i další pomůcky jako jsou invalidní vozíky, francouzské hole, chodítka či auto s plošinou pro převoz osob se zdravotním postižením. Žalobce by podle polského úřadu byl v části střediska uzpůsobeného pro lidi na invalidním vozíku. V Polsku jsou ještě další střediska částečně

přístupná osobám na invalidním vozíku. Polský úřad však nemohl dodat podklady, které by obsahovaly uvedené informace.

86. Žalobce namítá, že informace, které si žalovaný zjistil, o podmínkách pro osoby se zdravotním postižením jsou však nedostatečné. Soud s ním souhlasí. Podobně jako žalobce vidí problém i nejasnost v tom, co polský úřad myslel pojmem *částečné přístupnosti*. Ve své odpovědi žalovanému ze dne 29. 11. 2024 to totiž blíže nevysvětlil. A zaměřil se jen na otázku fyzické přístupnosti, kterou zúžil na otázku existence ramp a vnitřního uzpůsobení budov. Nijak ovšem nepopisuje, jestli je tam v dostatečné míře zajištěná i osobní pomoc, např. pro účely vyjetí nahoru po rampě, nebo pro přesun z invalidního vozíku na lůžko apod. Bylo-li úkolem žalovaného *vyloučit* jakékoliv pochybnosti o možných závažných dopadech přemístění na zdravotní stav žalobce, jak soud výše zdůraznil, pak měl znovu oslovit polský úřad, aby mu objasnil, co *částečnou přístupností* střediska Biała Podlaska (a dalších center) přesně myslí.
87. Kromě toho se informace uvedené v Informaci OAMP ukázaly být nespolehlivými s ohledem na to, co vyplynulo z dokazování při jednání soudu. Zpráva AIDA zmiňuje, že psychologická pomoc v přijímacích střediscích je omezená. Objevují se obavy žadatelů o neutralitu psychologů i jejich kvantitativní dostatek. Lékařskou péči má navíc poskytovat kritizovaná společnost Petra Medica, jejíž péče podle kritiků nesplňovala potřebné standardy, pokud jde o specializovanou péči či nákladnější zákroky. Někdy se žadatelé k péči dostali až po zásahu nevládních organizací. Některé kliniky a nemocnice jsou navíc od přijímacích středisek příliš daleko. Dané problémy popisovaly již dřívější zprávy AIDA. A také Komisař pro lidská práva prohlásil připravenost na ubytování osob se zdravotním postižením jako omezenou. Zpráva AIDA také popisuje nevhodné podmínky, ve kterých museli dublinští navrátilci přebývat (viz body 42 až 45 výše).
88. Vyjádření nevládních organizací k azylové zprávě Agentury EU pro azyl za rok 2023 také oproti Informaci OAMP zmiňuje, že se lékařská pomoc žadatelům o mezinárodní ochranu neposkytuje v rámci obecného systému veřejné zdravotní péče, ale na základě dohody se státem – ve Varšavě ji poskytuje síť soukromých klinik Petra Medica. S nízkou úrovní těchto služeb se v Polsku potýkají již několik let. Kromě kvality lékařské pomoci jsou kliniky v odlehlých částech města, které jsou obtížně dostupné, zejména pokud člověk žije v centru v Dębaku a neumí polsky. V Petra Medica jsou navíc migrantům jen zřídka poskytováni tlumočníci – jejich účast je přece nutná k udělení informovaného souhlasu s lékařským zákrokem. Proto musí část osoby, které potřebují pomoc, doprovázet dobrovolníci z nevládní organizace, kteří daný jazyk ovládají (viz bod 47 výše).
89. Informace, o které se žalovaný opřel, při úvahách, zda by žalobci přeci jen nehrozilo v Polsku špatné zacházení, tedy tuto eventualitu nevylučují, jak judikatura Soudního dvora vyžaduje. Lze o nich i s ohledem na provedené dokazování naopak nemálo pochybovat. Žalovaný se tedy bude muset i k tomuto tématu v dalším řízení vrátit a opatřit si o mnoho detailnější informace, než jaké doposud měl, o podobě a úrovni zdravotní péče a přijímacích podmínkách, kterých by se žalobci v Polsku dostalo. Až poté bude moci poctivě posoudit, zda by žalobci v Polsku opravdu bez jakýchkoliv pochybností (ne)hrozilo zacházení neslučitelné s čl. 4 Listiny základních práv EU.
90. V této části tedy rozhodnutí žalovaného podle soudu stojí na nedostatečně zjištěném skutkovém stavu, a proto také nemohlo obstát.

VII. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

91. Soud posoudil žalobní námitky jako důvodné. Proto zrušil rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm žalovaného váží právní názory plynoucí z tohoto rozsudku a pokyny, které soud vyslovil výše v rámci relevantních pasáží odůvodnění tohoto rozsudku (viz shrnutí v bodech 70, 79 a 89).
92. Úspěšný žalobce má sice právo na náhradu nákladů řízení, ale žádné neuplatnil, proto mu ji soud nepřiznal. Žalovaný jako neúspěšný účastník řízení nemá na náhradu nákladů řízení právo.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. *Pokud kasační stížnost proti tomuto rozsudku nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele, Nejvyšší správní soud ji odmítne pro nepřijatelnost.* V řízení o kasační stížnosti musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno 28. března 2025

Martin Kopa
samosoudce